

Janky Béla

MTA & BME

& Bakó Boglárka, Horváth Ágnes, Varga Dániel,
Szilágyi Péter, Bognár Adrienn

Szegénykép és jóléti preferenciák

Előadás a Hétfa Kutatóintézetben
Budapest, 2015. január 29.

Nézzük meg ezt a videót!

<http://www.youtube.com/watch?v=RDIB1UWKOKo&feature=youtu.be>

Szerkesztő szándéka?

Hatás a média-fogyasztóra?

Szegénység és etnicitás a médiában

Erős sejtés:

A tipikus szegénység-reprezentációk alááshatják a szolidaritást

Lehetséges okok:

- Etnicitás: Túlzott hangsúly a kisebbségeken (Gilens 1999 etc.)
- Státusz: Túlzott hangsúly a mélyszegénységen (Larsen 2006, Larsen & Dejgaard 2013)
- Sztereotípa-konzisztencia: Túlzott hangsúly sztereotipikus mintákon (Kellstedt 2003 etc. + Gilens, Larsen & Dejgaard etc.)

A mi állításunk: Etnicitás és státusz interakciója is számít – a sztereotípa-konzisztenciától függetlenül

Egy gondolat kísérlet „A rossz körülmények hatása”

Egy gondolat kísérlet „Blaming the victim”

Egy gondolkísérlet Sztereotípiák

Egy gondolkísérlet Sztereotípiák

A jelenség általánosabban: „Kabátlopási ügy”

Mindannyiunk tapasztalata: Minél nagyobb slamasztikába kerültünk a körülmények vagy más emberek ármánykodása nyomán, annál gonoszabbnak néztek minket a velünk szemben eleve gyanakvó megfigyelők.

Az ok: A megfigyelők csak a végeredményt látják, a hozzájuk vezető út homályban maradt, így azt feltételezésekkel pótolják.

Durva következményekhez csak durva okok vezethetnek, vagy a célszemély vagy a körülmények oldaláról.

Hipotézisünk:

A szegénység stigma jelentős részben a fenti „kabátlopási ügy” mechanizmusán alapul:

Az átlagpolgár úgy gondolja, hogy nagy szegénység különösen kedvezőtlen körülmények vagy különösen komoly jellemhibák következménye lehet.

Minél nagyobb a szegénység, annál rosszabb körülményekre és/vagy jellemhibára utal

Hogyan hat ez a szegénységi támogatások megítélésére?

Szegénységi támogatások elve:

Minél nagyobb a szükség, annál nagyobb a segítség

Fő állításunk: Ez nem feltétlenül azt jelenti, hogy minél szegényebb valaki, annál több jár neki

A jóindulatú átlagpolgár nem akarja támogatni azokat, akiknek a szegénysége szerinte jellemhibából ered

Mivel a szegénység kialakulását megfigyelni nehéz, az előzetes feltevések fontos szerepet játszanak a megfigyelt szegények megítélésében

„Poverty-assistance paradox”:

Könnyen előfordulhat, hogy minél rosszabb helyzetbe kerül egy szegény(csoport), annál kevesebb támogatást akarnak neki megítélni az átlagpolgárok

A paradoxon erőssége attól függ, hogy az átlagpolgár mennyire látja meritokratikusnak az elsődleges jövedelemeloszlást; azonban létrejötté nem irracionális gondolkodásmód eredménye.

A szegénység létrejöttéhez vezető mechanizmusok teljes átlátása, és ezek alapján történő racionális következtetés nem gátolja meg a paradoxon létrejöttét.

„Poverty-stereotype interaction”:

A szegénység megítélése függ a szegénység érzékelt 'színétől'. De ez az összefüggés nem egyformán erős a nélkülözés különböző szintjein élők esetében.

A középosztályhoz közeli mérsékelt szegények (akik könnyebben tűnnek 'dolgos-rendesnek') megítélésében kevesebb szerepet játszhat, csakúgy mint esetleg a teljes nincstelenség esetében (ahol már erősen érvényesül a poverty-assistance paradox hatás).

Társadalompolitikai következmény (?):

Ha a szociálpolitikai közbeszéd direkt módon vagy a jóléti intézményrendszer keretező hatásán keresztül túlságosan nagy hangsúlyt fektet a mélyszegények helyzetére, az

- csökkentheti a szegénység-felszámoló juttatások szavazói támogatását (v.ö. Larsen 2006, 2008)
- növelheti az etnikai sztereotípiák szerepét a szegények megítélésében (v.ö. Gilens 1999 stb.)

Empirikus vizsgálat

Videó-vignette kísérlet

2X2 between-subject factorial design

Videó:

	Intro (2 perc)	
	Mérsékelt	Mélyszegény
Semleges	Intro 1: Kiegyensúlyozottabb kép a szegénységről	Intro 2: Fókuszban a mélyszegénység
Roma	Intro 1 + Roma jelek	Intro 2 + Roma jelek

Interjú (5 perc)

Videó-vignette kísérlet

Függő:

Az imént bemutatott Győző, és a hozzá hasonló helyzetben lévő tartós munkanélküliek családjai (két szülő és két gyermek esetén, 26 ezer Ft családi pótlékon felül) eddig havi 60 ezer forint rendszeres szociális segélyre voltak jogosultak (amennyiben együttműködtek a munkaügyi szervekkel és az önkormányzattal).

Mi a véleménye az ilyen típusú segélyekről? Mit tegyen a kormányzat?

- 1) Érdemben növelje mindenképpen...→...6) Törölje el...

Kontroll-változók:

- Manipuláció
- Sztereotípiák

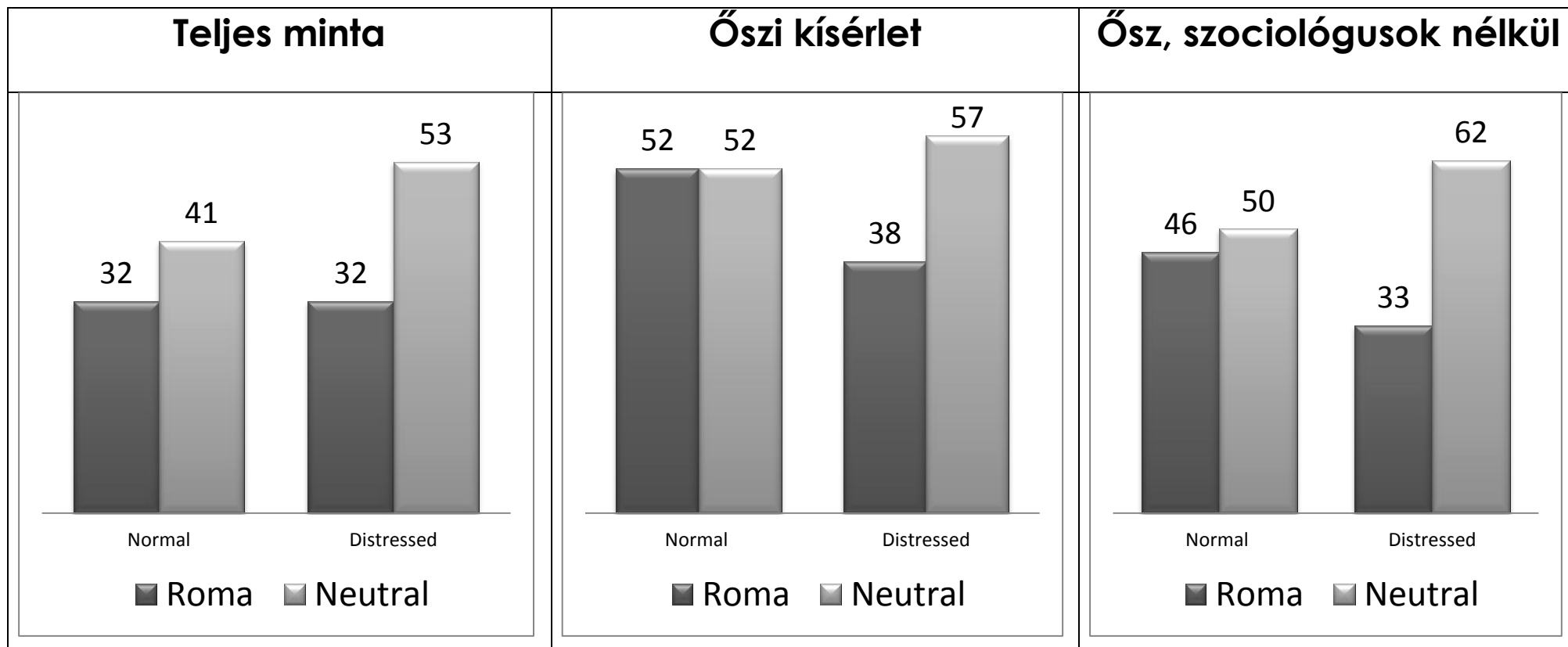
Videó-vignette kísérlet

Felmérés

- 2011
- Szemináriumi keretek
- Budapest, Pécs
- 629 válaszadó
- MA, BA, 18-19 éves gimnáziumi tanulók
- Media-zaj
- Szociológusok eltérése

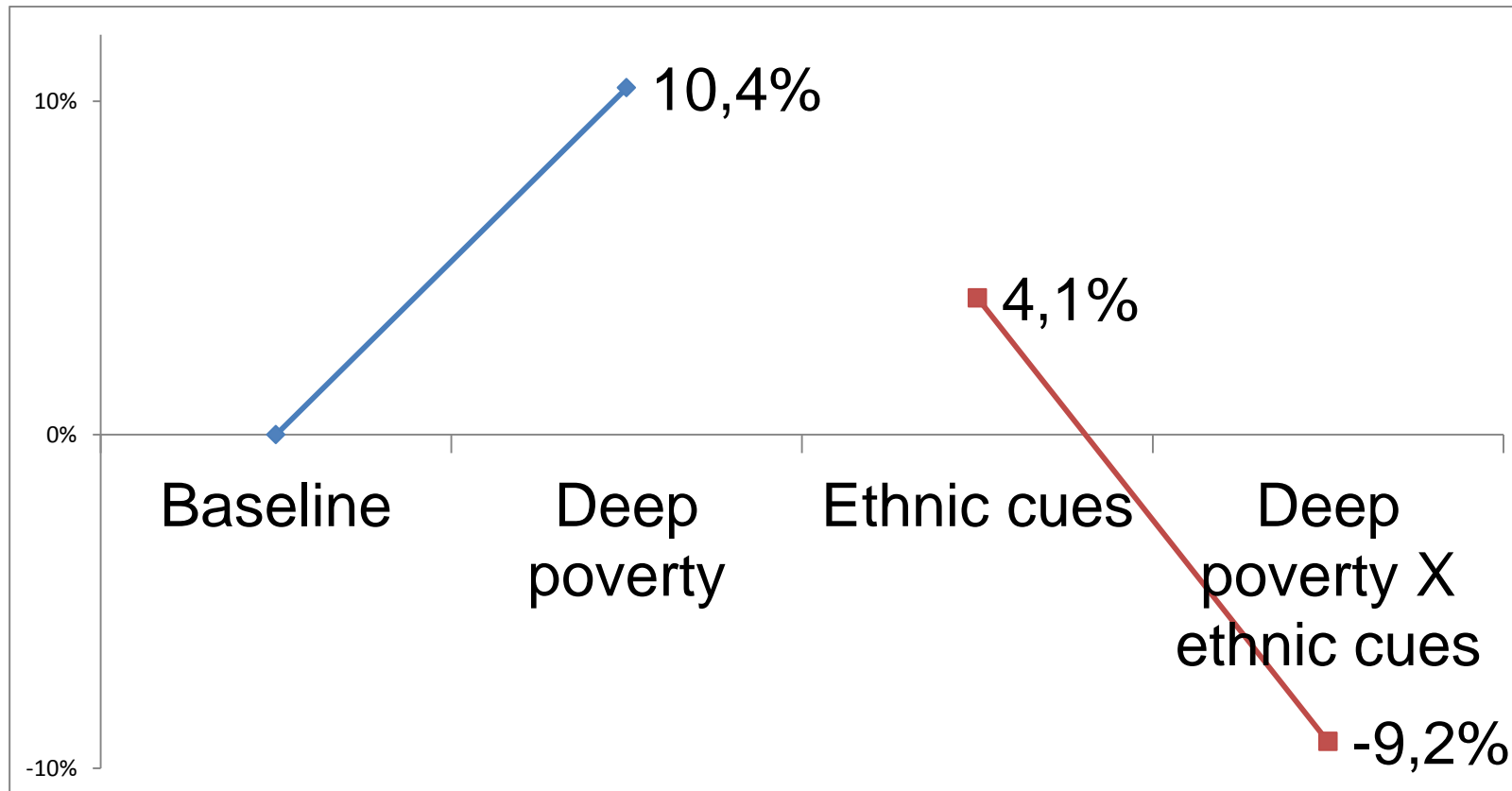
Videó-vignette kísérlet

Az etnikai keretezés hatásáról mást látunk, a két státusz keretben

Videó-vignette kísérlet

Az etnikai keretezés hatásáról mást látunk, a két státusz keretben

Videó-vignette kísérlet

Nincs általános etnikai hatás

Gyenge, de elég robusztus interakciós hatás (etnicitás-státusz)

A mélyszegénység jelei **növelik** a szolidaritást a neutrális (nem-roma) keretben

- Nem könnyű mindezt a sztereotípa-konzisztencia elméletével magyarázni

A modellek

Poverty-assistance paradox

Mit akar az átlagpolgár?

$$U_i = V(W_i) + \sum D_{ij}(W_j, E_j, F_j)$$

U_i : i átlagpolgár boldogságának mértéke

$V(W_i)$: i átlagpolgár saját életszínvonalától függő boldogsága

$D_{ij}(W_j, E_j, F_j)$: átlagpolgár más szegénységéből eredő boldog(talan)sága

W_i : i egyén életszínvonala

E_j : j egyén saját erőfeszítései

F_j : j egyén életszínvonalát meghatározó külső tényezők

Az életszínvonal a különböző befolyásoló tényezők multiplikatív

hatásaként jön létre: $W=EF$

A modellek

Poverty-assistance paradox

Az átlagpolgár szegények miatti rosszérzése:

$$D_{ij} = 0 \quad \text{ha} \quad W_j \geq E_j F_{med} \quad \text{vagy} \quad W_j \geq W_p$$

$$D_{ij} = \max(W_j - E_j F_{med}, W_j - W_p) \quad \text{ha} \quad W_j < E_j F_{med} \quad \text{és} \quad W_j < W_p$$

W_p : szegénységi küszöb

Az átlagpolgár problémája: nem tudja megfigyelni E -t és F -t.

D_e : Látja W -t és vannak előzetes feltevései E -ről és F -ről.

Ez alapján becsli E -t.

A modellek

Poverty-assistance paradox

Ha nagyon alacsony a megfigyelt életszínvonal, az átlagpolgár már nem tud elképzelni túl magas E -t. Egy bizonyos szint alatt W csökkenésénél jobban csökken a becsült E . Így csökken $T(W)$ is. \rightarrow A segélyezendő életszínvonalának csökkenésével csökken az átlagpolgár támogatási kedve.

Az, hogy milyen tartományban jön létre a paradoxon, az attól függ, mennyire hisz az átlagpolgár az igazságos világban (abban, hogy az eredetileg kialakuló jövedelemeloszlás érdemeken alapul)

A modellek

Poverty-stereotype interaction

$$U_i = V(W_i) + \sum D_{ij}(W_j, E_j, F_j)$$

de $W = E + F$, továbbá $E_j=0$ vagy $E_j=h$

$$D_{ij} = 0 \quad \text{ha} \quad W_j \geq h \quad \text{vagy} \quad E_j = 0$$

$$D_{ij} = W_j - h \quad \text{ha} \quad W_j < h \quad \text{és} \quad E_j = h$$